

Nummer 1, mei 2016

Destination Ile du Frioul *Ratonneau et Pomègues*

LA VIE
EST
BELLE

STORM
ZONDER
WOLKEN

STILLE
GETUIGEN

WIND ALS
WAPENBROEDER

EILANDKLIMAAT

L'EMBARRAS
DU CHOIX

L'HOPITAL
CAROLINE

7	Allez-retour Frioul
10	Eilandkklimaat
12	Storm zonder wolken
16	Wind als wapenbroeder
20	Lamartine
21	Calanque de la Crine
24	If
25	Boot
26	L'hôpital Caroline

28	La vie est belle
30	Stille getuigen
31	Flaubert
35	Calanque de Morgiret
38	Les plus beaux divertissements
39	Calanque de St.Estève
42	Rouille
43	La bouillabaisse
44	L'embaras de choix
46	La ville et les calanques
49	De Coninck

Destination Frioul

Ma chère Marseille,

Ik reed meestal - tamelijk oneerbiedig en onwetend - met een grote boog om je heen, hoewel we tijdens kampeervakanties in de Luberon op nog geen uur rijden van je verwijderd waren. Verder dan de luchthaven of een dagje strand aan de Chaîne de l'Estaque kwam onze kennismaking niet. Immers, iedereen zei dat je niet aantrekkelijk was: hels verkeer, milieuvervuiling en criminaliteit. *Un peu moche, n'est-ce pas?*... En toch kreeg ik jou, ongepolijste en fascinerende stad, niet uit mijn gedachten...

De nieuwsgierigheid won het. Op zoek naar een accommodatie in de buurt van de calanques, stuitte ik op een studio... op Ile du Frioul! Marseille... maar toch ook niet. De hectische drukte van de stad versus de serene rust van het eiland. Ik wist van jouw bestaan, maar dat het mogelijk was om langer dan een dag bij je te blijven, daar had ik nooit zo bij stilgestaan.

Onze eerste ontmoeting en het eerste verblijf in 2014 was kort en hevig: ik werd ongelofelijk verliefd en moest wel naar je terugkeren. Inmiddels hebben we serieuze verkering nu: we moeten elkaar zien... een vierde bezoek volgt binnenkort...

Ik heb je in mijn hart gesloten, Frioul. Wanneer de laatste boot naar het vasteland vertrokken is, lijkt de navelstreng met Marseille doorgesneden te zijn. De knip is gemaakt: het gevoel om letterlijk afgesneden te zijn van de dagelijkse sores is bij jou waanzinnig sterk. Het Frankrijkgevoel... als er ergens in Frankrijk een plek is waar dit gevoel zich manifesteert, is het hier bij jou, op Ile du Frioul. Eenmaal in jouw ruige en ongecompliceerde armen en er gebeurt iets wonderlijks met mij: hier ben ik, hier zijn wij, volkomen gelukkig.

Wat ben je mooi, Marseille! Ik vind in jou iets wat je nergens anders terugvindt. Een gevoel dat ik nauwelijks kan verwoorden. Vergeef me, ik heb toch een poging gedaan!

Je t'embrasse,

Hoofdredactie en vormgeving
Margôt van Slooten-Preng

Foto's

Margôt van Slooten-Preng
Herman van Slooten

Voor het maken van dit tijdschrift zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

www.resamarseille.com

www.ilesdemarseille.fr

www.ceep.asso.fr

www.marseille.fr

www.conservatoire-du-littoral.fr

www.calanques-parcnational.fr

<http://frioul-if-express.com>

www.bonnebouillabaisse.fr

www.cerev.online.fr/

Un grand merci à:

Gilbert Pozzo di Borgo
et sa femme Françoise
pour l'accueil chaleureux

Druk

Jilster b.v

Côte Bleue

Anse de l'Estaque
Rade de Marseille

MARSEILLE

VIEUX-PORT

Pointe du Pharo
Anse des Catalans

Île Ratonneau

Île Pomègues

Île d'If

Archipel du Frioul

Plage du Prado

LA POINTE ROUGE

LA MADRAGUE

Montagne de Marseilleveyre

Cap Croisette

Tiboulén de Maire

LES GOUDES

CALLELONGUE

Île Maire

plateau des Chèvres

Calanque de la Moun

Île de Jarre

Archipel de Riou

Tiboulon Le Ratonneau

oppervlakte: 1 ha
lengte: 300m
buitengewoon
mooie plek
om te duiken

Ile Le Pomègues

oppervlakte: 88,8 ha
lengte: 2,5 km
hoogste punt: Fort de Pomègues - 86m
Quarantainehaven in de 17e eeuw

Digue Berry

Pomègues en Ratonneau zijn sinds 1822 met elkaar verbonden door de digue Berry. De hertog van Berry (troonopvolger) werd vermoord in 1820. Als hommage werd de voornaam van de hertogin gegeven aan het ziekenhuis en de naam van de hertog aan de dijk die Ratonneau en Pomègues verbindt.

Ferme aquacole

Sémaphore

Île de Ratonnaeu

oppervakte: 93,9 ha

lengte: 2,7 km

hoogste punt: Fort de Ratonnau - 75 m

Les Balcons du Port

Port Frioul

L'hôpital Caroline

Eilandklimaat

Hier, op de droogste plek van Frankrijk (slechts 327,4 mm neerslag per jaar), lijkt in eerste instantie niets te groeien. Op een verdwaald exemplaar na, zijn er geen bomen. Het is geen groene oase, maar slechts een kale, grijze kluit steen, geseseld door de wind, gemarineerd door de zilte invloed van de zee, geschroeid door de verzengde hitte van de zon.

Schijn bedriegt: op de archipel bloeien bijzondere soorten. Bloemen en planten die alleen kunnen groeien omdat zij zich hebben aangepast aan het zilte klimaat. Of soorten die juist zoutminnend zijn en kunnen leven ondanks de zoute omgeving. Ongelofelijk dat er op deze eilanden 350 soorten bloemen en planten voorkomen, waarvan 14 zeldzaam en beschermd.

Dit is een van die schaarse plekken waar de natuur de baas is. Wind en zon zijn er bijna altijd (53 dagen per jaar waait er een harde wind!).

Le Coquelicot

Storm zonder wolken

Het contrast is frappant: de nooit slapende stad versus de oase van rust. Een gelukkig en ongebruikelijk huwelijk tussen Marseille en Ile du Frioul, opgetekend in het trouwboekje bij de mairie aan de Vieux Port: Frioul is een wijk van Marseille en hoort bij het 7e arrondissement. Het is een 'tweede leg', dit huwelijk. Lange tijd was Ile du Frioul militair bezit en speelde de archipel cipier voor Marseille als quarantainehaven. Marseille wenste verschoond te blijven van gele koorts, tyfus en de pest.

Het is alleen de wind die gedoe geeft op Ile du Frioul...

Het hôpital Caroline werd gebouwd, met de gedachte dat die enge ziektes wel weg zouden waaien. Later diende het naast ziekenhuis als 'revalidatiecentrum' voor soldaten uit de Krimoorlog. Toen het echt oorlog werd, had de bezetter al snel in de gaten dat de eilanden strategisch gezien een ideale plek waren om het kanonnenvuur te richten op Marseille. Nog altijd zijn er als stille getuigen bizarre restanten uit deze tijd op zowel Ratonneau als Pomègues te vinden.

Marseille en Frioul: samen slapen ze in het onstuimige liefdesnest van de Méditerranée en beleven ze gepassioneerde, zwoele nachten op het blauwe waterbed. Echter, het kan ook flink spoken in hun relatie en regelmatig keren ze elkaar grimmig de rug toe. Het is de jaloezse meneer Mistral die op overspel zint en zijn onvoorspelbare haat zaait, in een poging beide echtelieden uit elkaar te drijven. En dat lukt regelmatig: het is alleen de wind die gedoe geeft op Ile du Frioul.

Wind en zout hebben de archipel geboetseerd tot kale, blanke kalkrotsen

De agressieve mistral veegt de eilanden regelmatig schoon, zoals deze wind dat al eeuwen doet. Wind en zout hebben de archipel geboetseerd tot kale, blanke kalkrotsen, die - al naar gelang het gedrag van goede huisvriend Zon-eindeloos reflecteren in het turquoise, azuurblauwe, staalblauwe, kobaltblauwe of ultramarijne water van de Middellandse zee. Als de zon op bezoek is, zijn de contrasten groot en is een zonnebril nodig om niet gek te worden van de reflectie. Bij bewolkte hemel is het eiland in een strenge en sober grijze jurk gehuld, opgeleukt met een voile van stuifzee. Toch is Frioul niet alleen die witte kiezel voor de rade van Marseille, waar niets groeit of leeft. *Au contraire*, de archipel herbergt juist opmerkelijke soorten bloemen die steeds zeldzamer worden op het vasteland. Deze kunnen leven dankzij of ondanks de zilte zee: op Frioul is de zee overal.

Samen slapen ze in het onstuimige liefdesnest aan de Méditerranée...

Als een goede moeder houdt de basiliek Notre Dame de la Garde toezicht op deze relatie en de bedreigingen van dit huwelijk, veilig op haar heuvel in Marseille. De gouden maagd op de toren blikkert in de zon. Ze doet haar bijnaam 'la bonne mère' eer aan en kijkt roerloos toe, zoals ze dat al eeuwen doet als beschermvrouw van de zeelieden. Ze heeft vele stormen aan haar rokken voelen rukken, haar omvangrijke lijf vol in de wind. Ze wordt er niet heet of koud van: het waait hier wel vaker. Vanaf het balkon van ons vakantieverblijf, in de luwte en beschermd voor de mistral, zien we haar liggen.

Ratonneau

If

Pomègues

's Avonds, als het eiland een donkere jas aantrekt en duizenden lichtjes ontstoken worden op het vasteland, wordt zij extra in het zonnetje gezet en uitgelicht: voor haar is het elke dag moederdag. De Marseillais hebben ontzag voor haar, schenken haar ex-voto's, investeren in marmeren plakaten om hun onbescheiden wensen kracht bij te zetten en vragen haar om genezing en voorspoed.

De gelukkige eilanden

Hier, op dit gelukzalige eiland gebeurt relatief niets en gebeurt tegelijkertijd alles! Verwacht hier geen 4-sterren resorts, all-inclusive formules of privé-stranden met ligstoelen en cocktails. Er zijn geen hotels, geen nachtclubs, geen animatieteams. Een tiental restaurants, dat wel, en een jachthaven waar soms imponerende zeiljachten aanmeren. Aan het eind van de ochtend komen de dagjesmensen: Japanners, Engelsen, Franse natuurliefhebbers-met-verrekijkers en in het weekend een bonte afspiegeling weekendvierders uit de moederstad Marseille.

*Het leven beweegt soepel mee op het ritme
van de zon, de natuur, de veerdienst, de wind...*

Op dit prachtige eiland zonder bomen, ruw en ongepolijst, hoeft niets en mag alles. Het leven beweegt soepel mee op het ritme van de zon, de natuur, de veerdienst, de wind...

Zo glijden de dagen zorgeloos voorbij en geven wij ons onvoorwaardelijk over aan de vele zaligheden die -veelal gratis- voorbij komen:

- ✓ Wakker worden van het ploffende motorgeluid van het vrachtbootje: alles wat niet op het bootje van de veerdienst Frioul-If Express past, wordt met een vrachtbootje (er passen 2-3 vrachtwagentjes op) vervoerd.
- ✓ Tijdens het ontbijt kijken naar de bootjes die duikers naar prachtige onderwaterlocaties rondom het eiland brengen.

Op zoek gaan naar Jonathan Livingston zeemeeuw

- ✓ Het dagelijks ritme van de bootverbindingen met Corsica, Tunesië en Algerije. Flatgebouwen van cruiseschepen komen langs, een marineschip, rondvaartbootjes die hele schoolklassen dumpen voor de jaarlijkse 'zeeklassen'.
- ✓ De strenge juffies en een enkele meester die de kleine Franse kindjes inwijden in de geheimen van het zeilen en een kleurrijk lint van Optimistjes vormen.
- ✓ Onze eigen veerdienst de Frioul-If Express, de navelstreng tussen stad en eiland: is het de Edmond Dantès, de Chevalier Paul of de Henri-Jacques Espandérieu?
- ✓ Het stille genieten van een oranjezonsondergang.
- ✓ Wegduiken voor een meeuwenaanval en op zoek gaan naar Jonathan Livingston zeemeeuw.

Zwemmen met een hele basisschool vissen...

- ✓ Giechelende pubermeisjes uit Marseille op het strandje bij de haven, onbevangen dansend en wulps bewegend op ritmes uit de Maghreb.
- ✓ Zwemmen met een hele basisschool vissen (goudgestreepte zeebrasems, zadelzeebrasems en monniksvissen). Een halve dag klooien om de hengel klaar te maken en de euforie om een prachtige Blade te vangen.
- ✓ Struinen over stoffige, stenige paden en in die droogte de vreugde van de lente ontmoeten.

Kijken naar een klotsend waterbed....

Op dagen dat het leven niet zo vredig voort glijdt, horen we de wind huilen. Soms komt er geen vrachtbootje, geen duikbootje en zelfs geen heen-en-weer bootje: de navelstreng is doorgeknipt, het eiland krijgt geen vers bloed van de moeder. Op die dagen regeert de coalitie *mistral et soleil*. De zon doet vrolijk mee, maar mistral heeft de meeste stemmen gekregen en maakt schoon schip door hinderlijke wolken preventief te ruimen. De jaloerse dictator heeft de macht gegrepen. Er rest ons niets anders dan in quarantaine te blijven, alsof we een besmettelijke ziekte hebben en van het vasteland weg moeten blijven.

We kunnen niet weg en er komt niemand bij. Wij voelen ons nietig, zeer bewust van de kracht van wind. De tijd, zorgvuldig geijkt door de vaste patronen van het va-et-vient van bootjes, lijkt niet te bestaan. Een dag zonder dagjesmensen, een dag alleen met de ongeveer 100 vaste bewoners. Sommige zijn hier om louter te genieten van het leven, andere gaan elke dag met het eerste bootje naar hun werk. Kinderen kunnen niet naar school, de terrassen van de restaurants in 'het dorp' blijven leeg. Gedwongen een dag vrij. Kijken naar een klotsend waterbed...

*... het jaloerse kreng dirigeert zijn brutale bries
zomaar om de rotsen heen ...*

Puur geluk om hier te zijn, saai is het allerm minst. En gek genoeg geeft de wind een zekere mate van rust... of is het berusting? De mistral sleurt aan de golven en stuwt ze hoog op, om zich vol overgave te pletter te beuken op de eilandkust, een toef wit schuim achterlatend. Af en toe bereiken minuscule druppels stuifzee het balkon: kleine zoute speldenprikjes kietelend op mijn door de zon verwarmde huid.

De wind knaagt aan de rotsen en gebruikt spleten in de kliffen als fluit, dirigeert het gamelanorkest dat muziek maakt met de touwen en masten in de jachthaven. Als een grommend en bulderend monster komt hij aanrollen. Soms even moe van zichzelf en zichzelf een adempauze gunnend. Even denk je dat het over is, maar het jaloerse kreng dirigeert zijn brutale bries zomaar om de rotsen heen en blaast je dan weer vol in het gezicht. Het is onvoorstelbaar dat het geen herfst is, maar bijna zomer: een storm zonder wolken. Dat de zon hoog aan de hemel staat en het zo hard waait dat je er niet tegenin kunt komen, dat je letterlijk van dit eiland wordt afgeblazen, dat motorbootjes losslaan van de steiger en de scheepvaart nagenoeg stil ligt. Het ware eilandgevoel!

Het ware eilandgevoel...

Deze vorm van quarantaine is zalig!

Zo verglijden de uren en lijkt er niets van belang te gebeuren op dit eiland zonder auto's, dit eiland zonder stress, dit eiland met nauwelijks mensen. Nagenoeg alleen, met duizenden koppels geelpootmeeuwen en hun pluizige piepende jongen. Hun brutale geschreeuw en klaagzang tijdelijk overstemd door de wind. Wereldproblematiek lijkt niet te bestaan. Deze vorm van quarantaine is zalig, alsof we letterlijk *au bout du monde* zijn. Wat er verder in de wereld gebeurt, doet er even niet toe. Eilandgevoel is ons niet vreemd en storm al helemaal niet. Maar hier te zijn, met elkaar op dit eiland, een eiland met karakter, ongepolijst en ruig, altijd onder de invloed van wind, maakt ons intens gelukkig.

Zowel de zee als de liefde zijn immers zelden zonder onweer

Na een dag en een nacht het oproer kraaien, vindt mistral het genoeg en blaast de aftocht met de staart tussen de benen, wetende dat zijn gestook dit gelukkige huwelijk niet kapot kan krijgen. De echtelieden weten dat het soms kan stormen. Zowel de zee als de liefde zijn immers zelden zonder onweer. Windstil is het echter nooit: le Frioul is altijd onder invloed van wind.

Le vent l'emportera...

De wind zal ons hier terugbrengen!

Ons huwelijk kan ook niet stuk, de storm haalt het beste uit ons boven! Een zoute traan van zoveel moois zoekt zijn weg over mijn door zon en zout aangeraakte gezicht. Een blonde pluk haar waait onhandig voorbij en kleeft erin vast. Mijn *je t'aime Frioul* wordt meegenomen door de wind, bestemming onbekend...*le vent l'emportera*. En natuurlijk: ooit zullen de woorden op de vleugels van de wind terugkeren en zullen wij ze hier weer ontmoeten. De wind zal ons hier zo vaak als het kan terugbrengen, *j'en suis sûre!*

Wind als wapenbroeder

Goéland leucophée

Les Goélands leucophées (gahans en provençal)

Vivables dans le ciel ou perchés sur des pins
enclavés, ces grands "gahans" ont des ailes grises,
des pattes et un bec jaunes. Leur cri ressemble
à des sons s'apaisant des goélands leucophées.
Ils ont leur nid sur la Côte méditerranéenne et plus
particulièrement sur les îles de Marseille.

Après qu'un certain "gah" se soit posé, les goélands
se mettent à leur reproduction. Pendant des années très sèches
chaque couple se limite à un seul petit. En 1990, après une
sécheresse et un hiver très doux, le plus souvent deux
petits des goélands se reproduisent. Les premiers nés par
les couples sont souvent de couleur de l'adulte, mais
beaucoup naissent sur des déchets. C'est cette abondance
sans la nourriture qui a permis l'augmentation de leurs
effectifs, actuellement 1000 couples sur le Front.

(parc naturel du littoral)

Het is een ultieme droom, een wens naar vrijheid: hoger te vliegen dan anderen. Tegen de traditie van de grote massa in langzamerhand zelf alle fabelachtige vliegtechnieken ontdekken. Er lak aan hebben dat dit ten koste gaat van de plaats in de meeuwenmaatschappij. Los van de noodzaak om voedsel te bemachtigen het vliegen te verheffen tot een aparte kunst om andere werelden te verkennen, te kunnen vliegen met de snelheid van een gedachte...

Meeuw te zijn op dit eiland, te genieten van de wind als wapenbroeder. Als er ergens mogelijkheden zijn om boven het maaiveld uit te steken, dan is het hier, op Frioul.

Ga er maar aan staan, op deze archipel zoeken naar die éne geelpootmeeuw, de Jonathan Livingston onder de meeuwen. Ze zijn letterlijk overal en ze zijn er altijd in het broedseizoen. Ze staan op elke foto die je schiet. Prachtige exemplaren strijken neer op meerpalen, op vervallen muurtjes, op extreme rotspunten. Ik blijf het proberen en vraag: "Ben jij Jonathan?" Hoewel zeer fotogeniek en zelfbewust van hun prachtige witte en grijze verenkleed, een subtiel rood randje mascara om het oog en de geprononceerde gele snavel: dit zijn geen hoogvliegers...

In het broedseizoen bezetten ze werkelijk elke rotspunt van de archipel. De Geelpootmeeuw (*Larus michahellis*), goéland leucopée of Gabian (Provençaals) is een trouwe ouder en verdedigt met veel overgave zijn meeuwenkinderen. Als monsieur Mistral na een dag uitbundig waaien zich zwijgend neerlegt en de stilte lijkt terug te keren op Frioul, krijzen zij juist nog even door om hun punt te maken. Hooghartig steken ze hun gele snavel omhoog, gooien de kop in de nek en heffen een klaaglijke lange roep aan om hun betoog kracht bij te zetten. Te dicht naderen van de pluizige jongen is reden om een afkeurend 'gakgakgak' ten gehore te brengen. Heel stiekem is de andere ouder inmiddels opgestegen, nadert je in de rug en scheert met een dreigende kreet rakelings over je hoofd. De boodschap is duidelijk: weg hier, kom niet aan mijn kroost!

De geelpootmeeuw is alom vertegenwoordigd op Frioul. Aan het begin van de 20e eeuw leefden er slechts een honderdtal paartjes op buurarchipel Riou. Echter, toen de hoeveelheid huishoudelijk afval toenam en er in de omgeving van Marseille overal open vuilnisbelten waren, koos de geelpootmeeuw voor gemakkelijk te scoren junkfood in plaats van de hele dag te vissen op gezonde mosselen.

Vanaf 1970 ontdekten de meeuwen ook de archipel van Frioul, louter vanwege het gemakkelijk scoren van voedsel. Immers, een beetje meeuw vliegt in een minuut of zeven naar het vasteland. In 2005 waren er op beide archipels 23.000 broedparen en de gevolgen voor het ecosysteem waren enorm.

De brutale meeuwen hadden een verwoestende impact op de vegetatie. Ze vertraptten met de hun gele poten de toch al kwetsbare begroeiing en trokken met hun vervaarlijke snavels planten uit de grond om hun nesten mee te bekleden. De meeuwenpoep veroorzaakte een toename van fosfaten en nitraten. De populatie konijnen en ratten nam toe, wat weer tot gevolg had dat op open zee levende vogels als de Scopoli's

pijlstormvogel, de Yelkouanpijlstormvogel en het Stormvogeltje het zwaar kregen, omdat ratten en konijnen hun nesten leeg roofden.

Er moest dus wat gebeuren om verdere achteruitgang van het ecosysteem op het eiland te voorkomen. Sinds een aantal jaren zet men in op het steriliseren van de legsels door de eieren te besproeien met plantaardige olie waardoor de poriën van het ei afgesloten worden en het embryo stikt. De eieren blijven intact, de meeuwenmoeder wordt gefopt en gaat geen vervangende eieren leggen. Verder werd ingezet op het verminderen van afval in de stad, zodat de meeuwen op zoek moesten gaan naar natuurlijk voedsel en minder junkfoodpoep produceren. Heeft het allemaal

geholpen? Recente tellingen door vrijwilligers laten zien dat er momenteel ongeveer 12.000 meeuwenpaartjes broeden.

Ze zijn allemaal hetzelfde: brutaal, in zeker zin slim (ze weten van de omstandigheden gebruik te maken) maar hebben weinig ambitie: de labbekakken van de dierenwereld, de lapzwansen onder de vogels. Een grote mond, maar weinig daden. Echte hoogvliegers lijken hier niet te zijn...

Toeval bestaat niet, en dus is het dicht bij huis dat we Droef ontmoeten, een juveniel (een jonge geelpootmeeuw). Tussen louter volwassen meeuwen en pluizige meeuwenjongen is het overigens de enige onvolwassen meeuw die we hier tegenkomen.

Deze meeuw valt op, hij zit alleen op de steiger en maakt een uitgebluste indruk. Het lijkt alsof hij al een heel meeuwenleven achter de rug heeft, maar zijn bruin gemêleerde meeuwenjas verraaft dat hij nog jong is. Hij zit er in ruststand, de meeuwenpoten onder het lijf gevouwen, dromerig op de steiger van het vrachtbootje, daar waar ook de duikbootjes en de schoolklassen aan wal gaan. We dopen hem Droef en hebben de indruk dat hij wordt gepest door de volwassen geelpootmeeuwen. Wanneer goedwillende dagjesmensen hem restanten stokbrood toewerpen, is er altijd een brutale snavel die het kaas van zijn brood eet.

Hij heeft er de kracht niet meer voor om zich te verweren. In eerste instantie maakt hij een zielige indruk.

Een dag aan zee en het herlezen van het prachtige verhaal van Richard Bach's Jonathan Livingston Zeemeeuw brengt me op andere gedachten en nieuwe inzichten. Droef is een held. Droef is teruggekeerd op het eiland om de achtergeblevenen te laten delen in zijn geluk. Ze zien het niet, ze willen alleen gemakkelijk scoren in de Mcfly van Marseille of zijn te druk met vadertje-en-moedertje spelen, de focus op het afweergeschut in stelling te brengen om hun jongen te beschermen.

Geen ambitie om boven de grijze meeuwenmassa uit te stijgen. Duizenden jaren hebben meeuwen slechts gespeeld met hun vleugels en hebben zij hun snavel louter gebruikt om vissenkoppen te verzamelen. Voor Droef is vliegen belangrijker dan eten. Zijn missie is om met de snelheid van een gedachte naar elke plek te gaan die bestaat. Overtuigd te zijn dat je al bijna aangekomen bent op je bestemming. Een reden om te leven: leren, ontdekken, vrij zijn... !

En hij is er even moe van. Niets is wat het lijkt. Soit. Ik weet het zeker... Droef, jij bent Jonathan!

PERDU
SUR UN CIEL PEINT
LORSQUE LES NUAGES SONT
ACCROCHÉS
POUR L'ŒIL DU POÈTE
VOUS POUVEZ LE TROUVER
SI VOUS POUVEZ LE TROUVER

LÀ
SUR UNE RIVE LOINTAINE
PAR LES AILES DE RÊVES
GRÂCE À UNE PORTE OUVERTE
VOUS POUVEZ LE CONNAÎTRE
SI VOUS POUVEZ

LOST
ON A PAINTED SKY
WHERE THE CLOUDS ARE
HUNG
FOR THE POET'S EYE
YOU MAY FIND HIM
IF YOU MAY FIND HIM

THERE
ON A DISTANT SHORE
BY THE WINGS OF DREAMS
THROUGH AN OPEN DOOR
YOU MAY KNOW HIM
IF YOU MAY

*"Et toi Marseille,
assise aux portes de la France,
comme pour accueillir
ses hôtes dans tes eaux"*

Lamartine

Calanque de la Crine

Kalme zee: een schuilplaats voor kleine bootjes aan een kust die blootgesteld is aan de dominante wind van Marseille: de Mistral.

Na het smelten van de gletschers in het Kwartair, spoelde de zee oude valleien vol. Destijds lag de zeespiegel 150 meter lager. Hier heeft de zee een top van een kalkstenen terp omspoeld.

Pomègues

An aerial photograph of a coastal area with clear, turquoise water and white limestone rock formations. The water shows varying depths with darker blue and green patches. Several yellow buoys are visible in the water. In the foreground, a rocky shoreline with some yellow flowers is visible. The text 'Calanque de la Crine' is written in a white, cursive font across the middle of the image.

Calanque de la Crine

Le

Château d'If

Het Château d'If werd tussen 1524 en 1531 gebouwd, in opdracht van koning Frans I van Frankrijk. Het fort was bedoeld voor verdediging van aanvallen uit zee, maar is in de praktijk nooit gebruikt voor dat doel. In juli 1531 leek het zo ver te komen toen keizer Karel V plannen maakte om Marseille aan te vallen, maar hij blies dit later af. Toen het fort niet langer dienst kon doen als militaire vestiging, werd er een gevangenis van gemaakt. De geïsoleerde ligging van het eiland maakte het tot een ideale gevangenis, gelijk aan het Amerikaanse Alcatraz. Het fort werd vooral gebruikt als dumpplaats voor politieke en religieuze gevangenen (er werden meer dan 3500 hugenoten naar Château d'If gestuurd). Zoals gebruikelijk in veel gevangenissen destijds, werden gevangenen afhankelijk van hun klasse en rijkdom anders behandeld. De armsten werden letterlijk onderin gestopt, in kerkers zonder ramen. De rijkere gevangenen hadden vaak betere cellen, soms met een eigen open haard en garderobe. Uiteraard dienden ze voor deze privileges te betalen. Eind 19e eeuw werd de gevangenis gesloten. Het eiland werd daarna ook ontdaan van de laatste militaire vestigingen en op 23 september 1890 officieel geopend voor publiek. Het eiland als gevangenis werd internationaal bekend toen in de 19e eeuw de schrijver Alexandre Dumas het gebruikte in zijn boek "De graaf van Monte-Christo", waarin Edmond Dantès, wordt opgesloten in Château d'If en daar 14 jaar blijft alvorens te ontsnappen.

L'hôpital Caroline

Al sinds de stichting van de stad Marseille in de 6e eeuw passeerden schepen de archipel van Frioul, welke zijn naam te danken heeft aan zijn strategische positie: schepen voeren door dit gebied via 'le frieu', de passage tussen de eilanden Pomègues en Ratonneau.

Ter bescherming van de rede van Marseille verschenen forten: het Château d'If (onder François de Eerste tussen 1524 en 1531), vervolgens de forten van Ratonneau en Pomègues (onder Henri IV, welke tussen 1859 en 1862 veroverd werden door Napoléon III die er tevens het fort de Brigantin bouwde). Het was een mooie gedachte dat de eilanden dienden ter bescherming van Marseille, maar dat ideaalbeeld ging niet altijd op:

- ✓ In 43 voor Christus meerden Romeinse galleien af bij Ratonneau om er een maritieme blokkade te vormen... en daarna Massalia (Marseille) in te nemen.
- ✓ Alphonse V, koning van Aragon en Sicilië, stationeerde zijn vloot op Pomègues... voordat hij de stad Marseille aanviel.
- ✓ En, in 1944, trok de Duitse defensie zich terug op Frioul... en keerde zich tegen het bevrijde Marseille.

Marseille is heel lang de enige toegestane haven geweest voor de handel met de Levant. In 1627 werd de natuurlijke, maar kleine haven van Pomègues onderworpen aan quarantainemaatregelen: schepen mochten het eiland niet benaderen tot 200 meter uit de kust.

Ondanks de strenge voorzorgsmaatregelen werd de quarantaine niet altijd gerespecteerd. In 1720 kwam met het schip de *Grand Saint-Antoine* zowel een grote lading zijde uit de Oriënt als de pest mee naar het continent. De ziekte zou een derde van de Provençaalse bevolking uitroeien...

Aan het begin van de 19e eeuw dook een onbekende epidemie op: gele koorts. In 1821 verloor Barcelona een zesde deel van de populatie door een geïnfecteerd schip uit Cuba. In aller ijl werd in Marseille een quarantaine ingesteld voor passagiers en goederen in de wijk Arenc (niet ver van de haven). In het lazaret van Arenc dook de epidemie 9 keer op, maar de stad bleef uiteindelijk gevrijwaard van deze epidemie. Uit voorzorg gingen alle alarmbellen rinkelen: de quarantainemaatregelen werden verscherpt en Frioul was een van de plekken die daar uitermate geschikt voor was.

En zo werd besloten om op de Archipel du Frioul een ziekenhuis te bouwen, opdat patiënten geïsoleerd konden worden, maar ook om aan de radeloosheid van Marseille het hoofd te bieden. Het urgente karakter van de epidemische bedreiging drong aan op snelle realisatie van het project. Architect was Michel-Robert Penchaud. Het ziekenhuis moest komen op een kaap van het eiland Ratonneau, daar waar de wind altijd zou waaien en deze de ongewenste ziektekiemen zou afvoeren...

L'hôpital Caroline

Het was een kostbaar project dat vele problemen kende. Van snelle realisatie was geen sprake: het hôpital Caroline was niet eerder klaar dan in 1828.

Het hôpital dankt zijn naam aan Marie-Caroline, hertogin van Berry. Zij reisde naar Frankrijk om te trouwen met de zoon van koning Charles X. Geheel volgens de strenge hygiënische maatregelen, verbleef zij in het lazaret van Arenc in Marseille. Vijf jaar later werd haar man, troonopvolger, vermoord. Als hommage werd de voornaam van de hertogin gegeven aan het ziekenhuis en de naam van de hertog aan de dijk die Ratonneau en Pomègues verbindt (Digue de Berry). Die dijk kwam er in 1822, vooral omdat schepen een aanzienlijke afstand tussen elkaar moesten hebben, de quarantainehaven van Pomègues te klein werd en er een tweede quarantainehaven nodig was.

Het was geschikt om 48 zieken en 24 zwakken op te nemen

De architectuur van het hôpital Caroline voldeed aan drie criteria die destijds werden opgelegd aan de architect:

- isolement
- bewaking
- optimale ventilatie

Het was geschikt om 48 zieken en 24 zwakken op te nemen. De paviljoens lagen rond een binnenplaats waarop in het midden een kapel in Hellenistische stijl stond (de architect wilde herinneren aan de antieke voorgeschiedenis van Marseille). De kapel lag hoger dan de gebouwen die eromheen gelegen waren, zodat de zieken vanuit hun bed de mis konden bijwonen.

Echter, het ziekenhuis is nooit gebruikt voor de oorspronkelijke functie: om patiënten met gele koorts te verplegen. In 1831 diende het als opslagplaats voor munitie en raakte het zwaar beschadigd.

La vie est belle

In de vroege ochtenduren is hier nagenoeg niemand. Het is fijn om in alle rust de ochtendgade te slaan en op het dooie akkertje richting het 'centrum' van het eiland te kuieren. Een handvol bootjes-mensen, wat dorpelingen en ik halen kraakverse stokbroden, croissants en pains au chocolat bij het kleine, maar fijne kruideniers-winkeltje. Een doosje eieren, wat fruit en vooruit, ook een fles wijn voor de lunch mee in de rugzak.

Tijdens het derde verblijf op Frioul gebeurt er iets opmerkelijks

Aanvankelijk is de eigenaresse wat stug en ontoegankelijk. Wel vriendelijk, maar ze lijkt niet heel veel plezier te beleven aan haar kruideniersbestaan op dit eiland. Haar man, een typische Marseillais: klein, gedrongen, type ruwe bolster-blanke pit, is een potentiële praatjesmaker, maar meer dan tot beleefdheden uitwisselen over het weer, komen we niet.

Tijdens het derde verblijf op Frioul gebeurt er iets opmerkelijks. Het wijnschap van het winkeltje is groot te noemen.

Zalmkleurige rosé uit de Provence, een paar rode wijnen en zelf een witte en rosé Bandol. Op het moment dat mijn parate kennis over de gebruikte druivensoorten in de witte Bandol even hapert, schroom ik niet om hiernaar te informeren bij de eilandkruidenier. Immers, in het land van de wijn heeft vrijwel iedereen de wijnwarenkennis toch op orde?

Bien sûr, hij kent de druivensoorten van de rosé, maar dat was niet mijn vraag. Ik zou graag die van de witte willen weten. *Desolé*, een antwoord heeft hij helaas niet. Ook het etiket biedt geen houvast. *Tant pis*, het is niet heel belangrijk, of toch, want het ijs lijkt gebroken tussen ons. Een paar dagen later ontdek ik tot mijn verbazing nieuw aanbod. De kruideniersvrouw is heel even van slag als ik kom afrekenen. Ze kent de prijs nog niet uit haar hoofd en verifieert het door mij genoemde bedrag (2x zoveel als een zelfde fles in Marseille kost!) nog even door het schapkaartje te raadplegen.

Comme d'habitude is het de volgende ochtend weer tijd voor stokbrood en kom ik nietsvermoedend de winkel in, op weg naar toiletpapier en afwasmiddel. Het echtpaar is druk doende met vakken vullen en inkooplijsten controleren, maar als zij mij ontdekken, stuiven ze direct op me af en vragen ze enthousiast of de nieuwe wijn mij heeft behaagd. Ik gooi er spontaan een proefnotitie uit. Ze luisteren aandachtig en zijn trots dat er ten minste iemand is die de wijn heeft goedgekeurd. En zo zie je maar weer: wijn verbreedert, wijn ontdooit zelfs de aanvankelijk stugge en niet-commercieel ingestelde middenstander...

Tegen lunchtijd zijn er zoveel dagjesmensen op Frioul dat de Quai d'Honneur begint te leven. De koffiekopjes zijn afgewassen en de tafeltjes zijn uitnodigend gedekt. Vooral de ober van restaurant La Grillade (Armeense specialiteiten en vis) is trots om hier ober te zijn en heeft gastvrijheid hoog in het vaandel staan. Elke interactie beantwoordt hij met een zorgvuldig uitgesproken en langgerekt 'mèèèrci' of een gediensig 'je vous en prie'.

Strijk neer op een van de terrassen en laat de tijd langzaam verglijden. Er is niets heerlijkers dan het gadeslaan van inkomende zeilboten, lachen om rennende toeristen die de boot willen halen, de zon die haar gouden namiddag strooit en de grijze rotsen vriendelijker kleurt...

Genieten met een bleekoranje rosé uit de Provence, een pastis of een Suze.

Stille getuigen

Onheilspellend fluit de wind door de kruizen op het hoogste punt (86 m) van Ratonneau. De legende gaat dat de kruizen een kerkhof moesten suggereren en dienden als afleidingsmanoeuvre. In werkelijkheid zijn de bizarre kruizen overblijfselen van een verdedigingswerk uit W.O. II .

Fort de Ratonneau

Fort de Pomègues

Fort de Ratonneau

Batterie de Croix

Vanwege de strategische ligging, is de archipel altijd een wachtpost voor Marseille geweest. De bizarre en confronterende resten van de maritieme en oorlogsgeschiedenis zijn nog altijd zichtbaar.

In 1597 verrijzen er door de Florentijnen opgerichte en van verre zichtbare forten: het Fort de Pomègues en het Fort de Rattonneau. Imposante bouwwerken met drie etages en vestingstorens, prestigeobjecten om de garnizoenen te kunnen beschermen. Beetje jammer was dat de kanonnen slechts een klein bereik hadden in die dagen en de hoge ligging (86 m) van de forten was niet heel effectief. In de 17e eeuw kwamen er verdedigingswerken dichterbij het water (Batterie de Croix op Rattonneau). Toch bleef het moeilijk om een adequate verdedigingsinfrastructuur op te zetten. Vanwege de grillige kustlijn met de vele calanques was het niet moeilijk om ongezien aan wal te komen. Het accent voor de verdediging van Marseille kwam daarom meer op, het veel kleinere, Château d'If te liggen.

Sémaphore

Planier

Tour de Pomègues

Fort de Brigantin

**Bij de Ferme Aquacole:
filmsetlocatie l'Immortel**

Batterie de Cavaux

Dat verandert halverwege de 19e eeuw, wanneer Marseille een snelle ontwikkeling doormaakt en vanwege handel met de koloniën goed beschermd moet worden. Tussen 1859 en 1862 worden de verdedigingswerken heringericht. Echter, kort daarna maakte de militaire bouwkunde een grote ontwikkeling door: versterkte kastelen waren ouderwets en er moesten lage, goed gecamoufleerde verdedigingswerken komen, niet zichtbaar in het landschap. Na 1870 werden de forten op Frioul 'afgetopt' tot lage bouwwerken. In W.O. I lag het accent van de oorlog in het oosten van Frankrijk. In 1942 ontkwam ook Frioul niet aan het oorlogsgeweld en werd het door de Duitsers bezet. Zij plaatsten kanonnen, afweergeschut, radars en bunkers en deformeerden de historische verdedigingswerken. In 1944 werd Marseille bevrijd door de Amerikaanse luchtmacht en marine. Sindsdien liggen de stuk geschoten bunkers en forten er als stille getuigen van woelige tijden werkloos bij. Of toch niet helemaal? Ooit bedoeld als arendsnest, om de hele kustlijn te kunnen overzien, zijn deze hoge punten op de eilanden ideaal om over *le grand large* te staren richting Afrika, Marseille, de calanques en de eilanden zelf. Het uitzicht is er weergaloos mooi!

On y sent
je ne sais quoi d'oriental,
on y marche à l'aise,
on respire content,
la peau se dilate
et hume le soleil
comme
un grand bain de
lumière.

Gustave Flaubert

Calanque de Morgirèt

A scenic view of Calanque Le Morgiret, featuring steep rocky cliffs, turquoise water, and a small boat. The image captures a beautiful coastal landscape with clear blue water, rugged rock formations, and a small boat anchored in the bay. The foreground shows a rocky shore with sparse green vegetation and a few people walking along the edge. The background shows more rocky islands in the distance.

Calanque Le Morgiret

Les
ents sont les plus futils - les plus beaux div

les plus beaux divertissements sont les plus futiles - les plu

its sont les plus futiles - les plus beaux divertissements sont

divertissements sont les plus futiles - les plus beaux divertisse

lus beaux divertissements sont les plus futiles - les plus beau

utiles - les plus beaux divertissements sont les plus futiles -

ts sont les plus futiles - les plus beaux divertissements sont

vertissements sont les plus futiles - les plus beaux divertiss

us beaux divertissements sont les plus futiles - les plus beaux div

utiles - les plus beaux diverts sont les plus futiles - les plu

is futiles - les plus beaux divertissements sont les plu

i sont les plus futiles - les plus beaux divertissements

ertissements sont les plus futiles - les plus beaux div

us beaux divertissements sont les plus futiles - Les pi

as futiles - les plus beaux divertissements sont les plu

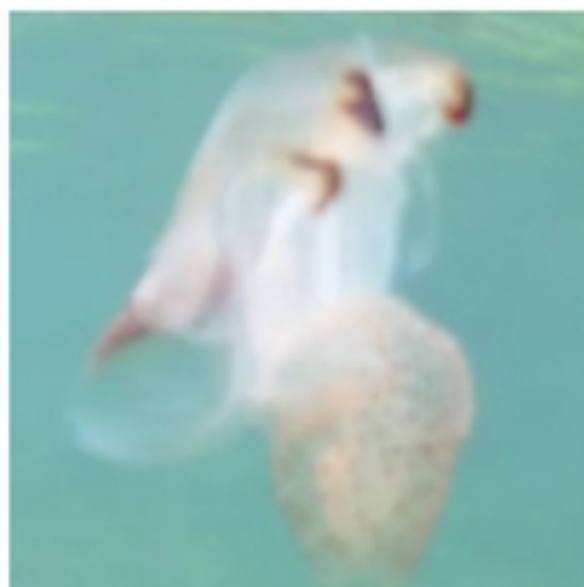
is futiles - les plus beaux divertissements sont les plu

i sont les plus futiles - les plus beaux divertissements

ertissements sont les plus futiles - les plus beaux div

us beaux divertissements sont les plus futiles - Les pi

as futiles - les plus beaux divertissements sont les plu

Calanque de St. Estève

Calanque de St. Estève

The background of the image shows a white ceramic bowl filled with a thick, yellow-orange rouille. Behind the bowl is a woven basket containing several pieces of golden-brown, crusty bread. The entire scene is set against a light, neutral background.

Pureer de
knoflook met de
peper.
Voeg er de
saffraan aan toe.
Meng de lauwe
aardappel en de
eierdooiers erdoor
tot een gladde
emulsie.
Roer de olijfolie
erdoor en blijf
constant kloppen.

Voor 4 personen:
2 eierdooiers
20 gram knoflook
1 gekookte
aardappel (lauw)
1 spaanse peper
zout
1/4 liter olijfolie
saffraan

Rouille

La bouillabaisse

Het zijn geweldige types: zakenvrouwen met door zon, wind en zout geteisterde gezichten. Geen rimpelcrème die tegen dit buitenleven bestand is. Je hoort ze niet klagen over het weer, of het nu frisjes is door de altijd wapperende wind of het zo heet is dat zelfs de meeuwen murw zijn. Weer of geen weer: ze zijn gehuld in ouderwetse schorten, praktische bodywarmers en een enkeling heeft zelfs warme snowboots voorzien.

Het is een praktische plaats voor viskraampjes: de simpele en gammele visbootjes van hun echtgenoten kunnen hier eenvoudig aanleggen. Na het schoonmaken van de vis, verdwijnen de ingewanden met een soepele zwaai de haven in, waar de hongerige meeuwen ze gretig opvissen.

Fantastisch, wat een aanbod! Tenminste, als de mistral niet regeert. Op dagen met veel wind varen alleen de grotere boten uit en moet je het er maar mee doen, maar meestal is de diversiteit van soorten enorm. Uiteraard liggen er zeebaarzen en dorades, maar ook vissen die ik totaal niet herken. Het kleine grut, de mysterieuze rotsvisjes, het is eigenlijk onverkoopbare en ondermaatse vis. Uit nood geboren, maar de ideale basis voor 'la soupe', de basissoep voor de bouillabaisse, waarvan dé manier van bereiden en dé ingrediënten niet bestaan: de soep wordt gekookt met wat voor handen is.

Een van de vaste klanten is Bernard Loury, kok van een restaurant op een paar honderd meter van de vismarkt. Al een jaar of 30 koopt hij graag zijn vis in bij de dames. Kwispelend vers moet die zijn, met een stevige body en glanzende schubben, het oog nog helder. Zijn favoriete visjes: girelles (regenbooglipvis), petites rascasses (kleine schorpioenvisjes), barbarelles (gehoornde slijmvis), gobie (grondel), verdaou (groene lipvis) en roucaou (gevlekte lipvis). De bouillon wordt op smaak gebracht met aromatische kruiden (de chef schijnt ze hoogst persoonlijk te plukken op de flanken van de Mont Ventoux. De bouillon wordt veelal gegeten als voorgerecht met croûtons met daarop wat rouille en als tweede gang worden de gekookte vissen chapon/rascasse (schorpioenvis), vive (pieterman), congre (kongeraal/zeepaling), baudroie (zeeduivel), saint pierre (zonnevis) en galinette/rouget-grondin (rode poon) gegeten, de eigenlijke bouillabaisse. In Marseille is het gebruikelijk dat er enkele aardappels worden toegevoegd. *Bon appétit!*

Vieux Port
Quai Des Belges
Stuande
vrouwen
overkopen er
kwispelend
oerse vis

Lembarras *à* choix

Calanques, strandjes,
balkon of terrasje: veel
mogelijkheden voor een
aperitief: dit was de mooiste...
op 200 meter van huis!

Moules: à la crème, marinières,
au curry, au pastis, à la poulette....

Grappig!
Franse mosselen
in Zeeuwse
mosselpannen

Restaurant La Grillade -
Quai d'honneur - Frioul

Loup de mer (zeebaars) biologique
van de ferme aquacole op Pomègues

Calanque de Samena -
Restaurant Les Tamaris
Veel vis op de kaart, maar
ook vlees, pizza's.
De plek is magisch: de
golven beuken op de
rotsen, de schittering van
de zon in het water doet
pijn aan je ogen...

Bouillabaisse en zalig
gestoofde Daube -
Restaurant Chez Loury

Chef Bernard Loury fileert
de in zoutkorst bereide
zeebaars aan tafel!

In en om de oude
haven van
Marseille zijn heel
veel
mogelijkheden
voor lunch en diner

Op de kale rotsen van Frioul groeien
geen druiven. Maar...op het vaste
land is veel lekkers te vinden: zalige
zomerse rosé's zoals Côtes de
Provence, Coteaux d'Aix-en-Provence
en Coteaux Varois of de gemeente-
AOP's zoals Cassis en Bandol.
De typische Provence-rosé is bleek
van kleur, zalmachtig oranje. Met
mooie namen, zoals deze Brise
Marine: een wijn als een zacht
zeebriesje...

Crème brûlée,
moulloux au chocolat,
tarte tatin,
profiterolles,
un café noir...of voor
de besluitelozen:
café Gourmand

Marseille au clair de la lune

Le Vieux Port

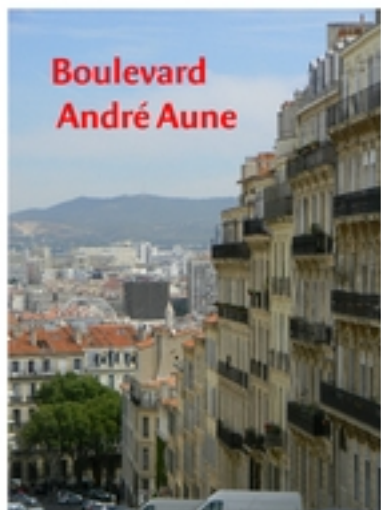

La ville

et....

**Boulevard
André Aune**

Place de Lenche

**Le miroir ombrière
(Norman Foster) -
Vieux Port**

Stade Vélodrome

Pointe Rouge

Quai de Fraternité

**Porte d'Aix
Arc de Triomphe**

Mucem

**Notre Dame
de la Garde**

Palais de Justice

**Vue vers le Nord de
Marseille - Notre
Dame de la Garde**

...les calanques

Calanque de Sormiou

Calanque de Sugiton

Les Goudes

Île Maire

Calanque du Mauvais Pas

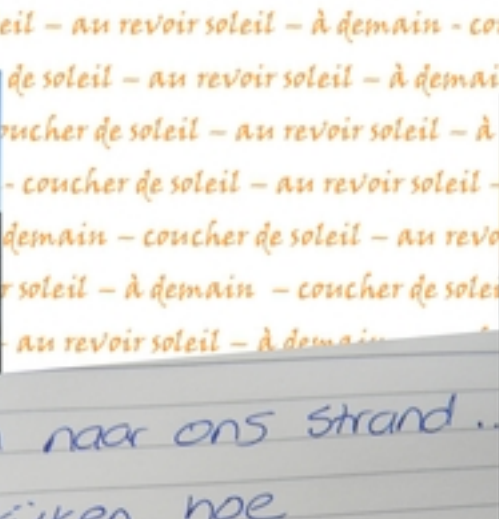
Île Maire

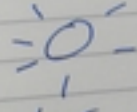
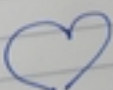

Calanque d'En-Vau

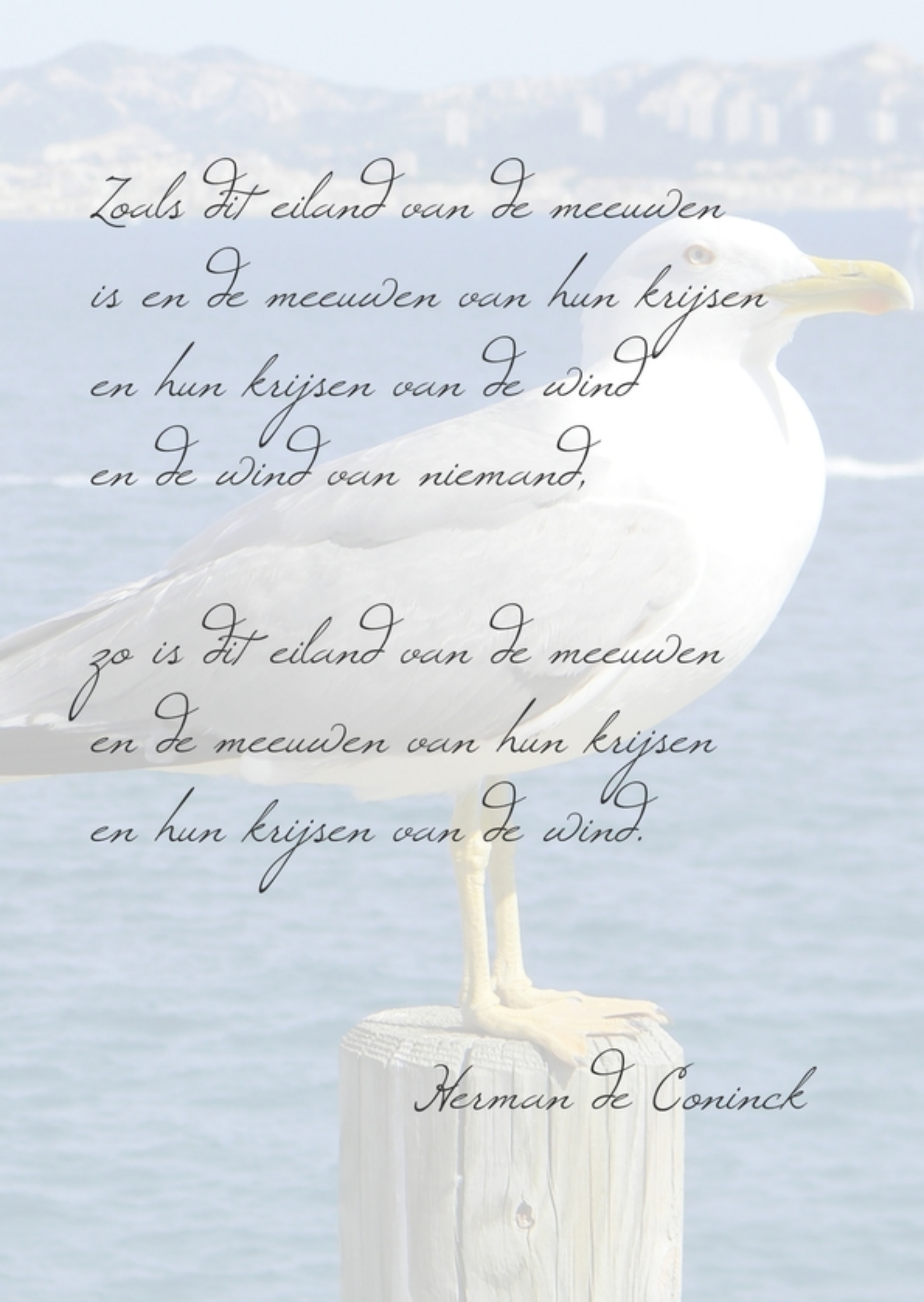

Le Baie des Singes

Ben naar ons strand ..
kijken hoe
de zon
onder
gaat
 GO

A white seagull with a yellow beak and legs is perched on a weathered wooden post. The background is a soft-focus view of a body of water and distant, hazy mountains under a light sky. The text is overlaid on the image in a cursive script.

Zoals Dit eiland van de meeuwen
is en de meeuwen van hun krijsen
en hun krijsen van de wind
en de wind van niemand,

zo is Dit eiland van de meeuwen
en de meeuwen van hun krijsen
en hun krijsen van de wind.

Herman de Coninck

Pomègues

au revir

www.jilster.nl

* 1 2 3 4 5 6 7 *